

краљевским даровницама и другим повељама спомиње се велика и мала работа. Какви су то послови били, мала и велика работа, то се изреком нигде не казује. И по томе се само нагађати може, да је велика работа била тежи посао, могуће онај, на који је све сеоско становништво долазило, као на пример орање, косидба сена, жетва, зидање градова, издржавање војника и тако даље, а мала работа значила је у опште лакши посао, што је поједини неропах могао да ради, као што беше дужност, да се брине о соколовима и о псима, спровод, пренос пртлага и тако даље. Осим тих надница и перпера.господар земље није могао други рад од неропах тражити. Шта више, што је неропах поред господарских работа зарадио, то је све било његова својина. Осим тога неропси су могли земљу куповати, и то је била њихова својина. Господарска земља, на којој су неропси живели, звала се пронија. Без сумње били су неропси обвезани, да у име уживања ове проније, работају господарима земље, које су ови јамачно употребили на обрађивање својих баштина.

У осталом неропси су, поред уживања пронијских земаља, за које су радили и порезу давали, могли имати и баштина, уживајући потпуно право својине и слободно располагање. Напоменули смо већ, на који је начин то дошло, да су баштинска добра и позније у рукама невластеле (неропах) остала. Но осим тога, по јасним речима закона, могли су неропси и куповином доћи до таквих добара, Али је ван сумње, да то није била властеоска баштина са извесним (урбаријалним) обвезама, већ то беше друкчија баштина неропах. Из господарских (урбаријалних) обвеза по себи је долазило, да неропах није могао држати таку баштину, на којој су већ становали тежаци (поданици). И по томе је неропах морао сам своју баштину да обрађује, а ако то није учинио или није могао да учини, биће да је властелин, на чијем је добру постојала та неропашка баштина, имао право, да му је одузме, а пошто је неропах сам лично морао да ради, то да богме да на туђ рад није могао рачунати. Међутим је ова неропашка баштина, по општој особини такога имања, слободна била од свакога терета; но неропах није ослобођен био од "сока" и „арача", јер је то сваки без разлике давати морао, а није немогуће, да је, по уживању баштине, обвезан био, — као и властелин — да о свом трошку војује.

Неропси, који су на пронији у урбарном одношају живели, нису могли, без допуштења својих господара, да се по својој вољи расељавају. Ако су ипак отишли, господар је земље имао право, да их поврати, а могао их је поред тога и веома осетљиво казнити. Међутим Душанови закони узимају у заштиту неропхе противу сваке самовоље. Господару земље беше строго забрањено, да од неропха ма какву услугу захтева, осим оне што закон одређује, Ако је пак господар земље неропху нешто незаконито учинио, овај се слободно могао жалити редовном суду на господара земље (био то властелин, црква или и сам владалац). Нико није властан био неропху бранити, да се жали царским судовима. Ако је своју парницу добио, судија беше дужан да обезбеди неропха, да од свога господара заиста штету наплати. Господар земље није због тога смео, да се неропху освети.

Није нужио, да истичемо голему важност ових Душанових наредаба. То стоји, да су то једине од оних најважнијих и хвале најдостонијих наредаба, којима беше целъ заштита непривилегисаних сталежа, каквих је наредаба мало која европска држава у 14 веку могла да покаже.